

Cuprins

CAPITOLUL I. PRINCIPIILE ȘI LIMITELE APLICĂRII LEGII	
PROCESUALE PENALE	7
Răspunsuri	15
CAPITOLUL II. ACȚIUNEA PENALĂ ȘI ACȚIUNEA CIVILĂ	
ÎN PROCESUL PENAL.....	24
Răspunsuri	39
CAPITOLUL III. PARTICIPANȚII ÎN PROCESUL PENAL	52
Răspunsuri	65
CAPITOLUL IV. PROBELE, MIJLOACELE DE PROBĂ ȘI PROCEDURELE	
PROBATORII ÎN PROCESUL PENAL.....	79
Răspunsuri	92
CAPITOLUL V. MĂSURILE PROCESUALE	105
Răspunsuri	122
CAPITOLUL VI. ACTE PROCESUALE ȘI PROCEDURALE COMUNE.....	136
Răspunsuri	146
CAPITOLUL VII. URMĂRIREA PENALĂ.....	156
Răspunsuri	171
CAPITOLUL VIII. CAMERA PRELIMINARĂ.....	184
Răspunsuri	195
CAPITOLUL IX. DISPOZIȚII GENERALE PRIVIND JUDECATA.....	206
Răspunsuri	213
CAPITOLUL X. JUDECATA ÎN PRIMĂ INSTANȚĂ.....	221
Răspunsuri	229
CAPITOLUL XI. APELUL ȘI CONTESTAȚIA	238
Răspunsuri	247
CAPITOLUL XII. CĂILE EXTRAORDINARE DE ATAC.....	256
Răspunsuri	268

CAPITOLUL XIII. EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR PENALE.....	281
Răspunsuri	290
CAPITOLUL XIV. PROCEDURI SPECIALE.....	299
Răspunsuri	309

Capitolul I

PRINCIPIILE ȘI LIMITELE APLICĂRII LEGII

PROCESUALE PENALE

Speța nr. 1

În dimineața zilei de 23.01.2020, numiții C.M. și L.S. au participat la târgul de la Ipotești, județul Botoșani în vederea comercializării anumitor produse aduse din străinătate. Cu prilejul unui control efectuat de către agenții de poliție, C.M. și L.S. nu au procedat la prezentarea documentelor prin care se atestă proveniența mărfii, fiind reținută cartea de identitate a numitei L.S. Totodată, cei doi au fost conduși la sediul poliției din Ipotești, unde nu au fost de acord să predea marfa organelor de poliție în lipsa întocmirii unui proces-verbal de confiscare; ulterior, C.M. și L.S. au părăsit sediul poliției, în ciuda opunerii agenților de poliție.

În după-amiaza aceleiași zile, organele de poliție au procedat la desfășurarea unei percheziții la domiciliul numitei L.S., în absența mandatului de percheziție emis de judecător. Potrivit actelor dosarului, numita L.S. a fost de acord cu efectuarea acestui procedeu probatoriu, procesul-verbal încheiat fiind semnat de către aceasta fără obiecțiuni.

Prin rechizitoriul din 02.05.2020, inculpații C.M. și L.S. au fost trimiși în judecată sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de ultraj [art. 257 alin. (1) C. pen.], tulburarea ordinii și liniștii publice (art. 371 C. pen.) și, în privința inculpatei L.S., pentru conducerea unui vehicul fără permis de conducere [art. 335 alin. (1) C. pen.].

Prin sentința penală din 04.08.2020, rămasă definitivă prin decizia Curții de Apel București din 23.01.2021, Judecătoria Sector 3 București a dispus achitarea inculpaților C.M. și L.S. în temeiul art. 16 alin. (1) lit. c) C. pr. pen. („nu există probe că o persoană a săvârșit infracțiunea”).

Întrebări:

1. Ce presupune principiul respectării vieții private?
2. Ce se înțelege, în sensul legii procesual penale, prin noțiunea de „domiciliu” și prin cea de „corespondență”?
3. Ce drept i-a fost încălcat, în cauză, inculpatei L.S.? Argumentați.

Speța nr. 2

Prin rechizitoriul din data de 23.01.2019 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Ialomița s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului C.M. pentru săvârșirea infracțiunilor de luare de mită [art. 289 alin. (1) C. pen.] și sustragere sau distrugere de înscrisuri [art. 259 alin. (1)-(2) C. pen.].

Prin sentința penală din 04.08.2019, Tribunalul Ialomița, făcând aplicarea regulii *in dubio pro reo*, a dispus achitarea inculpatului C.M. cu referire la acuzațiile reținute în rechizitoriul. În fața primei instanțe, martora L.S., cu privire la care se susține că ar fi dat mită persoanei trimise în judecată, a arătat că nu îl cunoaște pe acesta. Împotriva sentinței penale a formulat apel parchetul.

În cadrul judecății în apel, inculpatul C.M. a învederat că se prevalează de dreptul la tăcere. Nemaifiind cerute alte probe de către inculpat sau parchet, instanța de control judecătoresc a dat cuvântul asupra apelului și a rămas în pronunțare. Prin decizia pronunțată, Curtea de Apel București a dispus condamnarea inculpatului C.M. la pedeapsa de patru ani de închisoare. De asemenea, instanța de apel nu a răspuns argumentelor inculpatului C.M. privitoare la nelegalitatea și absența valorii probante a înregistrărilor convorbirilor sale telefonice.

Întrebare:

Ce drept a fost încălcat inculpatului C.M. de către instanța de control judecătoresc?

Speța nr. 3

La data de 26.01.2010, persoana vătămată N.C. a înregistrat pe rolul Parchetului de pe lângă Judecătoria Fetești o plângere penală împotriva numitului E.C. sub aspectul săvârșirii infracțiunii de înșelăciune. La data de 27.03.2012, făptuitorul E.C. a formulat o plângere referitoare la prelungirea în mod nejustificat a urmăririi penale; având în vedere că niciun act procesual nu a fost dispus până la acel moment, plângerea făptuitorului a fost admisă la data de 06.04.2012, iar organele de cercetare penală au primit dispoziție să procedeze la efectuarea tuturor actelor de urmărire penală înăuntrul unui termen rezonabil.

La data de 27.09.2012, procurorul a dispus începerea urmăririi penale împotriva numitului E.C. Ulterior, la data de 29.10.2012, procurorul a dispus, în conformitate cu dispozițiile Codului de procedură penală anterior, scoaterea de sub urmărire penală a învinuitului, întrucât fapta nu întrunea elementele constitutive ale infracțiunii pentru care acesta era urmărit penal. Persoana vătămată N.C. a formulat plângere împotriva acestei soluții la procurorul ierarhic superior; plângerea a fost admisă la data de 25.11.2012 și urmărirea penală a fost reluată.

Ulterior analizei probatoriului administrat în cauză (3 declarații de martori, examinarea unui volum redus de înscrisuri, fără a fi dispusă o expertiză judiciară), procurorul a dispus, la data de 27.03.2014, în conformitate cu dispozițiile Codului de procedură penală actual, soluția clasării cu privire la suspectul E.C. Împotriva soluției de netrimitere în judecată a formulat plângere persoana vătămată N.C., această plângere fiind admisă la 15.01.2015, astfel că urmărirea penală a fost reluată.

La data de 21.11.2015, procurorul a dispus soluția renunțării la urmărirea penală față de suspectul E.C., aceasta fiind menținută de procurorul ierarhic superior la data de 27.03.2016. De asemenea, soluția renunțării la urmărirea penală a fost confirmată prin încheierea judecătorului de cameră preliminară din data de 12.07.2016.

Întrebări:

1. *Ce drept al suspectului a fost încălcat în cauză?*
2. *Care este instituția, reglementată în actualul Cod de procedură penală, prin care se poate solicita accelerarea procedurii?*
3. *Care sunt elementele luate în considerare în aprecierea caracterului rezonabil al duratei procedurii judiciare?*

4. *În privința analizării respectării termenului rezonabil al duratei procedurii judiciare, care sunt momentele luate în considerare ca punct de debut (dies a quo) și ca moment final (dies ad quem)?*

Speța nr. 4

Prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă Judecătoria Botoșani s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului A.B. sub aspectul săvârșirii infracțiunii de vătămare corporală din culpă. Din rechizitoriu reiese că, în timp ce conducea un autovehicul pe drumul național ce leagă Iași de Botoșani, un alt autovehicul care venea din sens opus l-a orbit pe inculpat cu farurile, obligându-l pe acesta să încetinească și să vireze către partea dreaptă a carosabilului. Dintr-o dată, o căruță trasă de un cal care circula pe marginea carosabilului a apărut în fața autovehiculului inculpatului A.B. și l-a obligat să frâneze brusc. Inculpatul nu a reușit să evite coliziunea, iar căruțașul S.I. a suferit leziuni care au necesitat tratament medical.

Prin sentința penală din 16.12.2011, Judecătoria Botoșani a dispus achitarea inculpatului A.B. și a respins acțiunea civilă în despăgubiri formulată de partea civilă S.I. Astfel, prin raportare la declarațiile martorilor audiați în cursul judecății, ale persoanei vătămate și ale inculpatului, precum și față de raportul de expertiză medico-legală și raportul de expertiză tehnică depuse la dosarul cauzei, prima instanță a considerat că, în lipsa luminilor de semnalizare, inculpatul A.B. nu ar fi putut anticipa prezența căruței pe carosabil și că, în consecință, accidentul nu ar fi putut să fie evitat.

Împotriva sentinței penale din 16.12.2011 a formulat apel partea civilă S.I., solicitând instanței de control judecătoresc acordarea unor despăgubiri civile.

Prin hotărârea judecătorească definitivă din 09.07.2013, Curtea de Apel Suceava a admis apelul părții civile S.I. și a obligat inculpatul A.B. în solidar cu societatea de asigurări la plata sumei de 50.000 lei, cu titlu de daune pentru prejudiciul material și moral. Deși dispozitivul deciziei curții de apel confirma soluția de achitare a inculpatului A.B., în considerentele aceleiași hotărâri, instanța de control judecătoresc a arătat că instanța inferioară a aplicat eronat dispozițiile legale cu privire la latura civilă a cauzei și a considerat că aceasta a comis o greșală atunci când a dispus achitarea inculpatului A.B. pe motiv că acesta nu ar fi putut să anticipeze prezența căruței pe partea carosabilă. Prin raportare la probele de la dosarul cauzei, inculpatul A.B. a comis fapta ilicită imputată de procuror și ar fi putut anticipa pericolul respectiv. Potrivit deciziei din 09.07.2013, inculpatul A.B. era vinovat de săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală din culpă, întrucât nu a controlat viteza autovehiculului și nu a adaptat-o la condițiile de drum, astfel încât să poată opri în eventualitatea unui obstacol previzibil.

Totodată, instanța de control judecătoresc a reținut că, în măsura în care ar fi condus prudent, inculpatul ar fi oprit autovehiculul în momentul în care a fost orbit de farurile autovehiculului care circula din sens opus. Prin urmare, curtea de apel a arătat în considerentele deciziei sale că inculpatul se face vinovat de comiterea infracțiunii de vătămare corporală din culpă pentru care în mod corect a fost trimis în judecată, iar faptul că instanța ierarhic inferioară a dispus achitarea nu prezintă relevanță pentru acțiunea civilă.

Întrebări:

1. *Ce principiu al aplicării legii procesuale penale a fost încălcat în cauză? Argumentați.*
2. *Care este natura juridică a prezumției de nevinovăție?*

Speța nr. 5

Prin ordonanța din data de 25.07.2019, Parchetul de pe lângă Judecătoria Slobozia a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale față de inculpatul C.M. sub aspectul săvârșirii infracțiunii de abuz de încredere [art. 238 alin. (1) C. pen.], reținându-se că, deși a fost notificat la data de 15.01.2018 de către persoana vătămată A.B. să restituie autoturismul cu numărul de înmatriculare IL 23 CMA, deținut în baza unui contract de leasing reziliat în mod unilateral de către persoana vătămată A.B. ca urmare a neîndeplinirii obligațiilor contractuale, acesta a refuzat, fără drept, restituirea autoturismului în cauză, creând un prejudiciu în cuantum de 15.000 lei.

Prin ordonanța din 15.09.2019, reținând impedimentul prevăzut în art. 16 alin. (1) lit. b) teza a II-a C. pr. pen. (*fapta nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege*), procurorul a dispus clasarea cauzei.

Prin încheierea din data de 21.11.2019, judecătorul de cameră preliminară din cadrul Judecătoriei Slobozia, în temeiul art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) C. pr. pen., a admis plângerea persoanei vătămate A.B. împotriva ordonanței de clasare din data de 15.09.2019 (soluție de netrimitere în judecată menținută prin ordonanța prim-procurorului Parchetului de pe lângă Judecătoria Slobozia), a desființat soluția atacată și a dispus începerea judecății cu privire la infracțiunea de abuz de încredere reținută în sarcina inculpatului C.M.

Întrebări:

1. *Care sunt funcțiile judiciare care se exercită în cadrul procesului penal? Care este distincția între noțiunea de „funcție judiciară” și cea de „funcție procesuală”?*
2. *Este compatibil judecătorul de cameră preliminară care a admis plângerea împotriva ordonanței de clasare și a dispus începerea judecății să exercite funcția de judecată în aceeași cauză?*

Speța nr. 6

Prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă Judecătoria Arad emis la data de 08.07.2014 în dosarul penal nr. 307/P/2014 s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului I.D. pentru presupusa săvârșire a infracțiunii de lovire sau alte violențe, prevăzută și pedepsită de art. 193 alin. (2) C. pen.

În fapt, organele de urmărire penală au reținut că în data de 29.05.2012, persoana vătămată C.D.D. s-a deplasat la locuința martorei C.S., la solicitarea acesteia din urmă, pentru a clarifica anumite probleme în legătură cu unele afirmații care ar fi fost făcute în legătură cu fosta sa prietenă, G.A., la acel moment concubina inculpatului. La ieșirea din curtea locuinței, persoana vătămată C.D.D. a fost ajunsă din urmă de către inculpatul I.D. și lovită cu piciorul în regiunea coapsei stângi. Întrucât persoana vătămată a acuzat dureri puternice, martorul R.C. a condus-o la spital, unde aceasta a primit îngrijiri medicale. Fiind examinată de către medicul legist, persoana vătămată a obținut certificatul medico-legal nr. 426/A2/13.06.2012 emis de Serviciul Județean de Medicină Legală Arad, prin care se

atestă faptul că a suferit leziuni care au necesitat 12-14 zile de îngrijiri medicale și că acestea pot data din ziua de 29.05.2012.

Persoana vătămată C.D.D. le-a relatat martorelor D.M. și Ș.T. faptul că a fost lovită cu piciorul de către inculpatul I.D. în regiunea coapsei stângi, după ce a fost prinsă cu mâinile de gât. Inculpatul I.D. a fost audiat în fața instanței de fond, prilej cu care a declarat că nu recunoaște faptele reținute în sarcina sa.

În cauză, probele au fost împărțite de către instanța de judecată în probe care incriminau activitatea inculpatului I.D. ca fiind una infracțională (în acest sens fiind depozițiile martorilor R.C., pe care s-a bazat în principal acuzarea, completată cu declarațiile martorilor Ș.T. și D.M. – martori indirecti, la care se adaugă probele cu înscrisuri medicale), respectiv probe care au confirmat lipsa de vinovăție a inculpatului (declarațiile celor două martore prezente la fața locului, C.S.T. și G.A., care se coroborează cu poziția procesuală a inculpatului). Astfel, singurul martor care a declarat că l-a văzut pe inculpat în momentul în care a lovit-o pe persoana vătămată este R.C., însă declarația acestuia a fost înlăturată de instanță ca fiind nesinceră.

Întrebări:

1. Care este principiul care trebuie aplicat de către organele judiciare penale când, ca urmare a administrării tuturor probelor necesare soluționării cauzei, se ajunge la îndoială cu privire la vinovăție?

2. Ce soluție urmează să pronunțe instanța de judecată cu privire la acțiunea penală exercitată în cauză?

Speța nr. 7

Într-o cauză penală, inculpatul C.M. a fost condamnat în primă instanță la pedeapsa închisorii de 3 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică pentru săvârșirea infracțiunii de luare de mită, prevăzută de art. 289 alin. (1) C. pen. Pentru a ajunge la soluția condamnării persoanei trimise în judecată, instanța nu a avut în vedere atitudinea oscilantă a denunțatorului care și-a retractat declarația dată în cursul urmăririi penale și a afirmat în fața completului de judecată că nu mai este sigur că inculpatul C.M. este persoana care i-a pretins banii. De asemenea, instanța de judecată a ignorat declarațiile unuia dintre martorii audiați în cauză, potrivit cărora martorul se îndoiește de faptul că inculpatul este persoana care a purtat discuțiile cu denunțatorul și despre care acesta i-a spus că i-a pretins suma de 3.000 lei.

Întrebare:

Ce principii fundamentale ale procesului penal au fost nesocotite prin soluția de condamnare pronunțată în cauză? Argumentați.

Speța nr. 8

Într-o cauză penală aflată în cursul fazei de judecată, prima instanță a dispus condamnarea inculpatului C.M. pentru săvârșirea infracțiunilor de introducere în țară de droguri de risc, prevăzută de art. 3 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, trafic de droguri de risc, prevăzută de

art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 și deținere de droguri de risc prevăzută de art. 4 alin. (1) din același act normativ.

Împotriva sentinței penale a formulat apel în termen legal inculpatul C.M., care a criticat hotărârea primei instanțe prin aceea că nu există suficiente probe care să dovedească săvârșirea infracțiunilor reținute în sarcina sa, iar colaboratoarea sub acoperire D.C. nu a putut fi audiată în fața instanței de judecată astfel încât apărarea să aibă posibilitatea de a adresa întrebări acestei martore.

Întrebări:

1. *Ce principiu al Convenției europene a drepturilor omului este invocat a fi nerespectat în cauză prin imposibilitatea în care s-a aflat inculpatul C.M. de a adresa întrebări unui martor ale cărui declarații au fost luate în considerare la soluționarea cauzei?*

2. *Ce principiu fundamental reglementat în Codul de procedură penală se încalcă prin nelămurirea cauzei penale sub toate aspectele, neadministrându-se toate probele în acest sens?*

Speța nr. 9

Prin sentința penală nr. 89/23.01.2019, Judecătoria Urziceni a dispus condamnarea inculpatului L.E. pentru săvârșirea infracțiunii de ucidere din culpă [art. 192 alin. (2) C. pen.]. În acest sens, instanța de judecată a reținut că, la data de 27.03.2018, inculpatul L.E. a condus autoturismul personal pe drumurile publice și, nerespectând regulile de circulație, a accidentat mortal o persoană de sex feminin care circula în același sens, pe bicicletă.

În cadrul cercetării judecătorești desfășurate în fața primei instanțe a fost audiat doar inculpatul L.E. și martorul B.C., acesta din urmă contribuind prin declarația sa la susținerea acuzației procurorului. Instanța de judecată nu a procedat la administrarea altor probe, respingând cererea avocatului ales al inculpatului L.E. de a fi audiați în apărare, în mod nemijlocit, martorii N.M. și L.R., care au perceput fapta în mod direct, precum și cererea de efectuare în cauză a unei expertize tehnice.

Întrebări:

1. *De către cine se realizează în procesul penal funcția de judecată? În ce constă exercitarea acestei funcții judiciare?*

2. *Ce principii fundamentale ale aplicării legii procesuale penale au fost nerespectate în cauză de către instanța de judecată? Argumentați.*

Speța nr. 10

Într-o cauză penală aflată în cursul judecății în primă instanță la Tribunalul Ialomița, inculpatul A.B. este cercetat pentru tentativă la infracțiunea de omor [art. 31 alin. (1) C. pen. raportat la art. 188 alin. (1) C. pen.], constând în aceea că, intenționând să lovească cu o bătă capul victimei C.D., a nimerit-o în umărul drept, producându-i leziuni care au necesitat pentru vindecare 15 zile de îngrijiri medicale.

La primul termen de judecată, inculpatul A.B. a depus la dosarul cauzei sentința penală nr. 123/2019 a Judecătoriei Slobozia, rămasă definitivă, din care rezultă că, pentru

fapta mai sus descrisă, acesta a fost condamnat deja sub aspectul săvârșirii infracțiunii de lovire sau alte violențe [art. 193 alin. (2) C. pen.].

Întrebări:

- 1. Care sunt condițiile care trebuie îndeplinite cumulativ pentru a putea fi invocată autoritatea de lucru judecat?*
- 2. Este aplicabil în cauză principiul ne bis in idem? Argumentați.*

Speța nr. 11

Prin sentința penală nr. 23/09.03.2019, Judecătoria Panciu a dispus condamnarea inculpatei T.N. pentru săvârșirea infracțiunii de delapidare [art. 295 alin. (1) C. pen.].

Prin decizia penală nr. 151/10.11.2019, Curtea de Apel Galați a respins apelul inculpatei ca nefondat. La termenul de judecată din 10.11.2019, inculpata T.N. a solicitat instanței de control judecătoresc, prin cererea trimisă la dosarul cauzei, amânarea judecării cauzei deoarece, din cauza stării de boală, nu se poate prezenta în fața instanței și, în consecință, nu își poate face apărările necesare. În acest sens, inculpata a atașat la cererea sa o adeverință medicală prin care se atestă că suferă de litiază și colică renală, fiindu-i recomandat de către medic tratament corespunzător și repaus fizic în perioada 3-12 noiembrie 2019.

Întrebări:

- 1. Ce principiu fundamental al aplicării legii procesual penale a încălcat instanța de control judecătoresc? Argumentați.*
- 2. Care sunt, potrivit reglementării procesual penale actualmente în vigoare, titularii dreptului la apărare?*

Speța nr. 12

La data de 19.12.2019, s-a solicitat procurorului general al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București autorizarea punerii în mișcare a acțiunii penale în privința comiterii unei infracțiuni de furt calificat [art. 229 alin. (1) lit. a) C. pen.]. În acest sens, s-a arătat că infracțiunea a fost comisă la data de 10.11.2018 de către numitul L.E. în timp ce se afla în Paris, Franța, legea română aplicându-se în temeiul art. 9 alin. (2) C. pen. (principiul personalității).

În urma analizei dosarului, procurorul general al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București a constatat că fapta în privința căreia se solicită autorizarea este prevăzută în legea franceză drept contravenție, în măsura în care prejudiciul produs este mai mic de 100 euro. Totodată, prin ordonanța procurorului din data de 15.01.2019 s-a constatat comiterea contravenției de către numitul L.E., acestuia incumbându-i obligația de a restitui bunurile sustrase și a achita o amendă în cuantum de 750 euro; bunurile sustrase au fost restituite, iar amenda a fost achitată de către L.E. în aceeași zi în care acestuia i-a fost comunicată ordonanța.

Întrebări:

- 1. Este aplicabil, în speță, principiul ne bis in idem? Argumentați.*
- 2. Ce presupune identitatea de cauză? Este necesar ca faptele materiale să fie identice în integralitatea lor în vederea aplicării principiului ne bis in idem?*

Speța nr. 13

Prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă Tribunalul Bacău s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului S.A. pentru săvârșirea infracțiunii de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, constând în aceea că în seara zilei de 31 martie a lovit-o pe soția sa, victima S.M., aceasta dezechilibrându-se și căzând pe plita încinsă a sobei din locuință, de unde nu s-a mai ridicat, fiind în stare de inconștiență. Urmare a multiplelor arsuri suferite, victima a decedat.

Procedând la coroborarea probele administrate în cursul urmăririi penale cu cele administrate nemijlocit în cursul fazei de judecată, instanța a reținut o altă situație de fapt decât cea avută în vedere de procuror la momentul trimiterii în judecată. În acest sens, instanța a reținut că, în seara zilei de 31 martie, inculpatul S.A. s-a întors la domiciliu, unde a găsit-o pe soția sa, în stare de ebrietate. Întrucât aceasta a refuzat să-i coasă o gaică la o pereche de pantaloni, inculpatul S.A., enervat de atitudinea soției sale și de faptul că, mai tot timpul, când se întorcea acasă o găsea în stare de ebrietate, a lovit-o cu palma peste față; victima nu s-a dezechilibrat în vreun mod, întrucât stătea pe scaun. Ulterior acestui incident, inculpatul a aprins focul la soba din bucătărie și a încălzit mâncarea. În timpul luării mesei, inculpatul a observat-o pe soția sa că intenționează să-i coasă gaica de la pantaloni, dar constatând că aceasta făcea eforturi pentru a introduce ața în ac, l-a rugat pe fiul său S.C. să o ajute în efectuarea acestei operațiuni, după care a plecat într-o altă cameră. În tot acest interval de timp, de față la incidentul derulat între cei doi soți s-au aflat fiul acestora S.C. și prietenul său D.A.

În jurul orei 19:00, S.C. și D.A. au plecat la un magazin din apropiere. Când a revenit la domiciliu, în jurul orei 20:00, martorul S.C. a găsit-o pe mama sa căzută pe plita încinsă, prezentând multiple arsuri, astfel că l-a anunțat despre cele întâmplate pe tatăl său, care dormea în camera alăturată. La inițiativa celor doi, victima fost transportată la spital. Ulterior, starea de sănătate a victimei s-a agravat, survenind decesul.

Fiind audiat, inculpatul S.A. nu a recunoscut fapta imputată, susținând că din momentul în care a plecat în camera alăturată să se uite la televizor și până când a fost trezit de fiul său, care i-a relatat că a găsit-o pe S.M. căzută pe plita încinsă, nu știe ce s-a întâmplat cu aceasta. În declarațiile date pe parcursul anchetei penale, martorul S.C. a confirmat versiunea tatălui său, în sensul că, după ce acesta a plecat în camera alăturată, victima S.M. a continuat să consume băuturi alcoolice. Martorul a mai precizat că are convingerea că după ce a plecat din locuință mama sa s-a dus lângă sobă să se încălzească și, pe fondul consumului excesiv de băuturi alcoolice, coroborat cu căldura din încăpere, probabil a ațipit și a căzut pe plită, variantă care, în opinia sa, este susținută de poziția în care a fost găsită victima și de împrejurarea că la locul faptei a fost descoperită o sticlă de băutură ce fusese ascunsă de aceasta.

Pe parcursul cercetărilor au fost audiate mai multe persoane din comunitatea din care făceau parte cei doi soți, precum și martora A.C. (mama victimei), care au confirmat starea perpetuă de ebrietate a victimei, fapt care îl afecta pe inculpat și că, în mai multe rânduri, aceasta a fost salvată de la moarte – determinată de consumul de alcool – de către soțul său.

Întrebare:

Având în vedere nesiguranța existentă în privința vinovăției inculpatului S.A., cărei reguli se impune a se da eficiență de către instanță în cauza dedusă judecătii?

Răspunsuri

Speța nr. 1

1. În conformitate cu dispozițiile art. 11 alin. (2) C. pr. pen., „respectarea vieții private, a inviolabilității domiciliului și a secretului corespondenței sunt garantate. Restrângerea exercitării acestor drepturi nu este admisă decât în condițiile legii și dacă aceasta este necesară într-o societate democratică”. Astfel cum se observă, acest principiu este preluat din art. 8 al Convenției europene a drepturilor omului, în care se prevede, la alin. (1), că se garantează dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței; de asemenea, potrivit alin. (1) al aceluiași articol, „nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă acesta constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altuia”.

În enunțarea principiului fundamental al respectării vieții private, legiuitorul a considerat necesar a detalia protecția anumitor valori de bază care țin de esența ființei umane, așa cum sunt acestea arătate în art. 11 alin. (2) C. pr. pen. Sub acest aspect, inviolabilitatea domiciliului și secretul corespondenței constituie unele dintre componentele vieții private a persoanei, menționarea lor expresă în legea procesual penală fiind pe deplin justificată de imperativul garantării anumitor valori a căror limitare formează obiectul unor reglementări exprese (de pildă, percheziția domiciliară ori interceptarea sau ridicarea corespondenței).

2. Noțiunea de „domiciliu” semnifică locul unde persoana își desfășoară viața privată, viața de familie și alte asemenea legături¹ sau, după caz, locul în care o persoană (fizică sau juridică) își derulează activitatea profesională sau comercială.

De asemenea, potrivit art. 157 alin. (2) C. pr. pen., „prin *domiciliu* se înțelege o locuință sau orice spațiu delimitat în orice mod ce aparține ori este folosit de o persoană fizică sau juridică”.

Noțiunea de „corespondență” vizează orice comunicare scrisă sau verbală ori prin telefon sau e-mail ori prin intermediul oricărei alte căi prin care doi sau mai mulți indivizi schimbă între ei un mesaj sau o idee².

3. În cauză, inculpatei L.S. i-a fost încălcat dreptul la inviolabilitatea domiciliului, reglementat de legiuitor în strânsă legătură cu respectarea vieții private, potrivit art. 11 alin. (2) C. pr. pen., întrucât percheziția a fost efectuată fără autorizarea judecătorului. Sub acest aspect, dispozițiile art. 27 alin. (1) din Constituție prevăd că domiciliul și reședința sunt inviolabile. Cu titlu excepțional, prevederile art. 27 alin. (2) din Legea fundamentală admit că de la regula inviolabilității domiciliului se poate deroga prin lege în ipotezele

¹ În acest sens a se vedea CEDO, hotărârea din 31 iulie 2003 în cauza *Demades c. Turciei*, disponibilă pe www.echr.coe.int.

² În acest sens a se vedea CEDO, hotărârea din 16 decembrie 1992 în cauza *Niemietz c. Germaniei*, disponibilă pe www.echr.coe.int; CEDO, hotărârea din 22 mai 2008 în cauza *Petrov c. Bulgariei*, disponibilă pe www.echr.coe.int; CEDO, hotărârea din 11 ianuarie 2011 în cauza *Mehmet Nuri Özen ș.a. c. Turciei*, disponibilă pe www.echr.coe.int.

precis determinate în conținutul normelor constituționale. În același context, în art. 27 alin. (3) și (4) din Constituție sunt înglobate două dispoziții menite a garanta respectarea acestui principiu, respectiv: percheziția este dispusă de către judecător și se efectuează în formele și în condițiile cerute de lege; perchezițiile în timpul nopții sunt interzise, cu excepția infracțiunilor flagrante.

De asemenea, potrivit Curții europene, pentru ca o ingerință să nu implice nesocotirea art. 8 din Convenție, prevederile legale aplicabile în materia percheziției trebuie să conțină suficiente garanții pentru a evita ca autoritățile să poată adopta măsuri arbitrare care aduc atingere dreptului la respectarea domiciliului.

(în acest sens, a se vedea CEDO, hotărârea din 26 mai 2009 în cauza *Damian c. României*, disponibilă pe www.echr.coe.int; în speță, pe lângă absența mandatului judiciar prealabil, Curtea europeană a observat că, la momentul comiterii faptelor, reclamantul nu beneficia nici de o cale de atac efectivă pentru a solicita controlul *a posteriori*, de către o instanță de judecată, al legalității și temeiniciei percheziției)

Speța nr. 2

Curtea de Apel București a încălcat dreptul la un proces echitabil al inculpatului C.M., având în vedere că în cauză s-a dispus soluția condamnării persoanei trimise în judecată fără ca instanța de control judecătoresc să procedeze la audierea nemijlocită a martorilor.

(în acest sens, a se vedea hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Flueraș c. României*³, în conformitate cu care Curtea a considerat că pronunțarea condamnării reclamantului fără audierea martorilor, deși acesta fusese achitat de două instanțe inferioare, este contrară cerințelor unui proces echitabil în sensul art. 6 par. 1 din Convenție).

Speța nr. 3

1. Față de circumstanțele particulare ale cauzei, suspectului E.C. i s-a încălcat dreptul la soluționarea cauzei într-un termen rezonabil. În acest sens, dispozițiile art. 21 alin. (3) din Constituție prevăd că „părțile au dreptul (...) la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil”. De asemenea, potrivit art. 8 C. pr. pen., „organele judiciare au obligația de a desfășura urmărirea penală și judecata cu respectarea garanțiilor procesuale și a drepturilor părților și ale subiecților procesuali, astfel încât să fie constatate la timp și în mod complet faptele care constituie infracțiuni, nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală, iar orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit legii, într-un termen rezonabil”.

Și în art. 10 al Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară⁴ se prevede că toate persoanele au dreptul la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil.

De asemenea, în Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cerința celerității reiese din conținutul paragrafului 1 al art. 6

³ CEDO, hotărârea din 9 aprilie 2013 în cauza *Flueraș c. României*, disponibilă pe <http://hudoc.echr.coe.int>.

⁴ Legea nr. 304/2004, republicată în M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare.

(„Dreptul la un proces echitabil”), potrivit căruia „orice persoană are dreptul la judecarea ... într-un termen rezonabil a cauzei sale”.

2. În actualul Cod de procedură penală este reglementată, ca procedură specială, contestația privind durata procesului penal, prin care se poate solicita accelerarea procedurii, dacă activitatea de urmărire penală sau de judecată nu se îndeplinește într-o durată rezonabilă (art. 488¹-488⁶ C. pr. pen. – dispoziții care se aplică doar proceselor penale începute după intrarea în vigoare a actualului cod).

3. În privința calculării duratei rezonabile, aceasta nu poate fi realizată *in abstracto*, ci prin raportare la circumstanțele particulare ale fiecărei cauze penale. În decursul timpului, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului au fost stabilite mai multe criterii în vederea determinării caracterului rezonabil al termenelor de rezolvare a cauzelor penale, după cum urmează: complexitatea cauzei⁵; comportamentul judiciar al autorităților⁶; comportamentul judiciar al părților care a fost în măsură să contribuie la prelungirea termenului⁷; alte împrejurări particulare care pot să justifice prelungirea procedurii⁸; miza cauzei judiciare.

De asemenea, în materia procedurii speciale a contestației privind durata rezonabilă a procesului penal (art. 488¹-488⁶ C. pr. pen.), legiuitorul român a enumerat în conținutul art. 488⁵ alin. (2) C. pr. pen. elementele care trebuie avute în vedere în aprecierea caracterului rezonabil al duratei procedurii judiciare, după cum urmează:

- a) natura și obiectul cauzei;
- b) complexitatea cauzei, inclusiv prin luarea în considerare a numărului de participanți și a dificultăților de administrare a probelor;
- c) elementele de extraneitate ale cauzei;
- d) faza procesuală în care se află cauză și durata fazelor procesuale anterioare;
- e) comportamentul contestatorului în procedura judiciară analizată, inclusiv din perspectiva exercitării drepturilor sale procesuale și procedurale și din perspectiva îndeplinirii obligațiilor sale în cadrul procesului;
- f) comportamentul celorlalți participanți în cauză, inclusiv al autorităților implicate;
- g) intervenția unor modificări legislative aplicabile cauzei;
- h) alte elemente de natură să influențeze durata procedurii.

4. Cu referire la analiza respectării termenului rezonabil, este avut în vedere ca punct de debut (*dies a quo*) momentul în care organele de urmărire penală formulează în mod oficial o acuzație în materie penală împotriva unui individ, respectiv momentul la care persoana vătămată se constituie parte civilă în cadrul procesului penal ori, după caz, data intervenției în procesul penal sau a introducerii în proces a părții responsabile civilmente. De asemenea, perioada vizată are ca moment final (*dies ad quem*) data pronunțării unei

⁵ CEDO, hotărârea din 1 august 2000 în cauza *C.P. ș.a. c. Franței*, disponibilă pe www.echr.coe.int.

⁶ CEDO, hotărârea din 13 martie 2014, în cauza *Starokadomskiy c. Rusiei*, disponibilă pe www.echr.coe.int.

⁷ CEDO, hotărârea din 23 septembrie 1998, în cauza *I.A. c. Franței*, în *Reports of Judgements and Decisions 1998-VII*, www.echr.coe.int.

⁸ CEDO, hotărârea din 12 octombrie 2004, în cauza *Bursuc c. României*, publicată în M. Of. nr. 452 din 27 mai 2005.